

Palvelusopimus vuodelle 2022

1 Osapuolet

- 1.1 Lahden kaupunki (kunta)
- 1.2 Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (kuntayhtymä)

2 Palvelusopimuksen tausta ja tarkoitus

2.1 Perussopimus ja palvelusopimus

Kuntalain (410/2015) 55.1 §:n mukaan kuntayhtymä perustetaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (perussopimus).

Perussopimuksen 20 §:n mukaan ”Palvelusopimus on yhtymän ja jäsenkunnan välinen vuotuinen sopimus siitä, mitä palveluja yhtymä jäsenkunnalle tuottaa ja kuinka paljon jäsenkunta niistä maksaa. Palvelusopimuksessa tulee esittää keskeiset ennakoidut muutokset toiminnassa ja taloudessa ja henkilöstössä sekä yhtymälle asetettavat yhteiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet palvelusopimusta koskevan vuoden osalta. Palvelusopimukset seuraavaa vuotta varten on solmittava kuluvan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.”

Palvelusopimukseen voidaan kirjata toimenpiteitä, joilla kunta ja kuntayhtymä vaikuttavat yhdessä kunnan asukkaita palvelevan julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan ja talouteen. **Kustannuksien kasvun rajoittaminen sekä palvelutuotannon ja kunnan elinvoiman turvaaminen ovat yhteisiä tavoitteita, joissa onnistuminen vaatii toimia kummaltakin osapuolelta.**

2.2 Kuntayhtymän järjestämät ja tuottamat palvelut

Lainsäädäntöön perustuen kuntayhtymä (sairaanhoitopiiri) järjestää erikoissairaanhoidon ja ensihoidon. Lisäksi toimialueen kunnat ovat siirtäneet kuntayhtymälle järjestämisvastuun sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa (pl. Heinola ja Sysmä) ja ympäristöterveydenhuollossa (pl. Lahti). Kuntayhtymä tuottaa osan asiakaspalveluista itse ja hankkii loput muilta julkisilta tuottajilta tai markkinaehtoisilta toimijoilta. Lisäksi kuntayhtymä tuottaa ydintoimintaa tukevia muita palveluita. Osittain omistettut yhtiöt tuottavat osan palveluista. Osa tukipalveluista hankitaan markkinoilta.

2.3 Kuntayhtymän järjestämien palvelujen kustannukset

Kuntayhtymän kustannuksiin vaikuttavat palvelujen kysynnän määrä, asiakaskohtaisten palvelusuunnitelmien sisällöt ja palvelujen yksikköhinnat. Kuntayhtymän tehtävä on järjestää palvelut kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. Kuntakonsernit vaikuttavat osaltaan kuntayhtymän toimitila- ja tukipalvelukuluihin. Palvelujen kysyntään kunta ja kuntayhtymä voivat vaikuttaa yhdessä ja erikseen; hyvinvoinnin ja terveyden edistämisellä ja muulla yhdyspintatyöllä voidaan vähentää sosiaali- ja terveystalouden kysyntää.

3 Väestön määrä kuntayhtymän toimialueella ikäluokittain 31.12.2020 sekä ennuste muutoksista vuosina 2021 ja 2022

Kuntayhtymän toimialueen asukasluku 31.12. (T=toteutunut, E=ennuste):

-2020T: 209.480 (-577, -0,3 %)
-2021E: 209.254 (-226, -0,1 %)
-2022E: 208.607 (-647, -0,3 %)

0 - 6 v

-2020T: 12.163
-2021E: 11.820 (-343, -2,8 %)
-2022E: 11.405 (-415, -3,5 %)

7 - 64 v

-2020T: 140.156
-2021E: 139.510 (-646, -0,5 %)
-2022E: 138.411 (-1099, -0,8 %)

65 - 74 v

-2020T: 32.249
-2021E: 31.594 (-646, -2,0 %)
-2022E: 30.975 (-669, -2,1 %)

75 - 84 v

-2020T: 18.187
-2021E: 19.512 (+1.325, +7,3 %)
-2022E: 20.698 (+1.186, +6,1 %)

85 - v

-2020T: 6.729
-2021E: 6.818 (+89, +1,3 %)
-2022E: 7.118 (+300, +4,4 %)

75 - v

-2020T: 24.916
-2021E: 26.330 (+1.414, +5,7 %)
-2022E: 27.816 (+1.486, +5,6 %)

Syntyneiden määrän vuonna 2021 ennustetaan olevan 1.569 (+46, +3,0 %).

4 Kunnan väestön määrä ikäluokittain 31.12.2020 sekä ennuste muutoksista vuosina 2021 ja 2022

Kunnan asukasluku 31.12.:

-2020T: 119 984
-2021E: 120 373 (+0,3 %)
-2022E: 120 477 (+0,1 %)

0-6 v

-2020T: 7 257
-2021E: 7 159 (-1,4 %)
-2022E: 6 960 (-2,8 %)

7-64 v

-2020T: 83 080
-2021E: 82 935 (-0,2 %)
-2022E: 82 748 (-0,2 %)

65-74 v

-2020T: 16 900
-2021E: 16 547 (-2,0 %)
-2022E: 16 239 (-1,9 %)

75-84 v

-2020T: 9 539
-2021E: 10 286 (+7,8 %)
-2022E: 10 911 (+6,1 %)

85- v

-2020T: 3 402
-2021E: 3 446 (+1,3 %)
-2022E: 3 619 (+5,0 %)

75- v

-2020T: 12 941
-2021E: 13 732 (+6,1 %)
-2022E: 14 530 (+5,8 %)

Syntyneiden määrän vuonna 2021 ennustetaan olevan 1.014 (+47, +4,9 %).

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) soterahoituksen tarvevakioiden mukaan kunnan tarvekerroin on 1,05 (2018).

5 Lähtökohtia talousvuoteen 2022

Talousarvion laatimisessa käytetään muun muassa seuraavia tietoja:

- palvelutarpeen kasvu 1,13 prosenttia (THL:n arvio Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutarpeen keskimääräisestä vuotuisesta volyymikasvusta vuoteen 2030 saakka). Perustuu erityisesti iäkkään väestön määrän suureen kasvuun.
- inflaatio 1,2 prosenttia (Finanssialan ennusteiden keskiarvo).
- ansiotasoindeksin nousu 2,0 prosenttia (Suomen Pankin ja Valtiovarainministeriön ennusteiden keskiarvo)

Suomen Pankin ennusteen mukaan bkt kasvaisi 2,7 prosenttia vuonna 2022. Kuntien valtionosuudet lisääntyvät vuonna 2022 keskimäärin 5,1 prosenttia.

Yli 75-vuotiaiden määrän ennustetaan lisääntyvän 5,6 prosenttia. Heidän osuutensa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista on suurempi kuin osuus väestön määrästä.

Asiakasmaksulain muutos vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjän tuottoja. Vanhuspalvelulain ja lastensuojelulain muutokset (työntekijämitoitus) lisäävät kuluja. Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan muutokset kuntien velvoitteissa kompensoidaan kunnille nettomääräisesti. Kuntien näin saama lisärahoitus on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleville organisaatioille siltä osin kuin niihin kohdistuu lainsäädäntömuutoksien vaikutuksia.

Toimintaan ja talouteen vaikuttavat muun muassa seuraavat epävarmuustekijät:

- eduskunnan hyväksyttyä Marinin hallituksen esityksen hyvinvointialueiden perustamisesta toteutuvaksi 1.1.2023 alkaen, alkaa kuntayhtymän järjestämisvastuun siirron valmistelu jo syksystä 2021 alkaen. Kuntayhtymä jatkaa toimintaansa 31.12.2022 saakka.
- Covid19-pandemia saattaa vaikuttaa vielä vuonna 2022
- valtakunnalliset tulkintaerot yhdistyvien organisaatioiden työntekijöiden palkkaharmonisoinnin toteutustavoista saattavat lisätä kuntayhtymän kuluja

Kuntayhtymä on jo pitkään kuulunut maamme edullisimpien joukkoon. Vuonna 2018 kuntayhtymän nettomenoindeksi oli 100, alueen väestön palvelutarpeen tarvekerroin 1,09 ja edellisten perusteella laskettu tarvevakioitu menoindeksi 92 (THL 30.6.2020).

6 Kuntayhtymän toiminta ja talous vuonna 2022

Talouteen vaikuttavat muutokset, joihin kuntayhtymä ei voi vaikuttaa, ovat yhteensä 27,8 miljoonaa euroa:

- asiakasmaksulain muutos vähentää tuottoja 4,1 miljoonaa euroa
- vanhuspalvelulain mukaisesti iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluissa toteutettava työntekijämitoituksen muutos (vuoden 2022 alusta vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti) lisää kuluja 12 miljoonaa euroa
- inflaatio, ansiotason nousu ja palvelutarpeen kasvu lisäävät kuluja 11,7 miljoonaa euroa.

Erityisesti keskussairaalan rakennusinvestoinnin takia poistot lisääntyvät 4 miljoonaa euroa.

Kuntayhtymän hallituksen 7.6.2021 päättämä alustava talousraami vuodelle 2022:

- toimintatuotot 814,8 miljoonaa euroa (+20,4 M €, +2,6 %), josta
 - kuntamaksusuudet 706,5 miljoonaa euroa (+30,4 M €, +4,5 %)
 - muut tulot 108,3 miljoonaa euroa (-10,0 M €, -8,5 %)
- toimintakulut 801,5 miljoonaa euroa (+15,9 M €, +2,0 %)
- poistot 14,0 miljoonaa euroa (+4,0 M €, +40,0 %)
- tilikauden ylijäämä 0 euroa

Kuntamaksusuutta lukuun ottamatta edellä mainitut luvut täsmentyvät kuntayhtymän tehdessä budjettia vuodelle 2022.

Kuntayhtymän hallitus on 18.11.2019 hyväksynyt muutosohjelman, jonka toteutus tehostaa kuntayhtymän toimintaa ja vaikuttaa talouteen vuosina 2020 - 2024. Talousarvion ja muutosohjelman toteuttaminen vaikuttaa palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen.

7 Kuntayhtymän toiminnalliset muutokset kunnan alueella

Digipalvelujen käyttöönotto vaikuttaa asiakaspalveluun koko kuntayhtymän toimialueella.

Kuntayhtymä viestii kuntalaisille mahdollisista toiminnallisista muutoksista.

Päihdeongelmallisille suunnatun matalan kynnyksen päivätoimintakeskustoiminnan käynnistäminen Lahdessa, mikäli toiminnalle myönnetään hankerahoitus. Jalkautuvien työmuotojen ja järjestöyhteistyön kehittäminen Lahden perhekeskuksessa.

8 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

8.1 Keskeiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinnat

Keskeisiä kunnan ja kuntayhtymän yhdyspintoja on asumisessa, lapsiperhepalveluissa, työllisyydenhoidossa, kotouttamisessa, ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyössä sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä sekä osallistumis- ja vaikuttamistoimielimissä.

Kuntayhtymä ja kunta osoittavat edustajansa yhdyspintakohtaisiin yhteistyöverkostoihin. Yhteistyöverkostoihin kutsutaan mukaan myös muita toimijoita kuten järjestöjä, seurakunta, yksityisiä palveluntuottajia ja alueen väestön ja asiakkaiden edustajia. Yhteistyöverkostoille nimetään vastuutaho.

8.2 Tavoitteet

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on hyvinvoiva kansalainen. Tavoitteena on, että alueen asukkaiden tarve korjaaviin sosiaali- ja terveyspalveluihin vähenee ja tavoiteltavaa kehitystä voidaan yhdessä seurata.

Toimenpiteitä alueen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehdään kunnissa ja kuntayhtymässä. Vaikuttava ja kustannustehokas hyvinvointia ja terveyttä edistävät työskentely edellyttää toimivia yhteistyörakenteita, alueellista johtamista sekä tietoperusteista, strategista toiminnan suunnittelua.

Kuntien ja kuntayhtymän välisten keskeisten yhdyspintojen tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyt toimenpiteet on määritelly palvelusopimuksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen *liitteessä (Liite 1)*.

9 Kunnan ja kuntayhtymän yhteistyö toimitiloissa ja tukipalveluissa

9.1 Toimitilat

Tarvittaessa kunta ja kuntayhtymä suunnittelevat ja toteuttavat kunnan alueella olevien toimitilojen järjestelyitä vuonna 2022. Kunta ja kuntayhtymä päivittävät olemassa olevan vuokrasopimuksen, jos kunta investoi kuntayhtymän kunnalta vuokraamiin tiloihin yhdessä sovittujen vuokranmääräytymisperiaatteiden mukaisesti. Kunta ja kuntayhtymä sopivat toimitilajärjestelyissä myös tarvittavista tilojen väliaikaisratkaisuista tai olemassa olevien tilojen käytön turvaavista toimista ja niiden kustannusten jaosta.

Kuntien hyväksymän omistajastrategian mukaan toimitilojen vuokran määräytymisperiaatteita yhtenäistetään ja vuokrasopimukset uusitaan tarvittavin osin. Kunta ei peri vuokraa yhteisesti sovitusta ja edelleen vuokrattavissa olevista tyhjästä tiloista ja koulujen yhteydessä olevista kouluterveydenhuollon käytössä olevista tiloista, mutta kuntayhtymä maksaa vuokraa vuokrasopimuksen mukaisesti kouluilla olevista hammashuollon tiloista. Kuntayhtymä ei sisällytä kouluterveydenhuollon tilojen vuokria palveluskustannuksiin ja kunnilta perittäviin palveluveloituksiin.

9.2 Tukipalvelut

Kunnan kuntayhtymälle tuottamat tukipalvelut hinnoitellaan siten, että hinta on korkeintaan markkinahinnan tasolla. Markkinahinta on yleisesti toteutuva kauppahinta, eli hinta, jossa kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Tarvittaessa palvelusopimuksia muutetaan.

9.3 Tukipalveluyhtiöt

Kuntayhtymä vaikuttaa osaltaan siihen, että sidosyksikköasemassa olevilla yhtiöillä on mahdollisuus päästä niille asetettuihin hinnoittelu- ja kannattavuustavoitteisiin. Kunta tukipalveluyhtiön omistajana ohjaa yhtiötä siten, että yhtiön tarjoamien palveluiden hinnat ovat korkeintaan markkinahinnan tasolla. Yhtiöiden kanssa tehtäviä palvelusopimuksia voidaan muuttaa ja tarvittaessa kuntayhtymä kilpailuttaa palveluiden tuottajia, kuitenkin yhtiöiden muita omistajia siitä ennakoon informoiden.

10 Jäsenkunnan maksuosuus

Kuntayhtymän talousarviosta vuodelle 2022 päätetään vuoden 2021 loppuun mennessä. Talousarviossa on jäsenkuntien maksuosuudet erittelevä osio.

Kuntayhtymän hallitus käsitteli 7.6.2021 vuoden 2022 talousarvion valmistelun lähtökohtia ja talousarvioraamia. Kuntamaksuosuuksien summa on 706,5 miljoonaa euroa, joka jaetaan kunnittain vuoden 2021 talousarvion mukaisissa suhteissa.

Lahden kaupungin maksuosuus on 421.086.006 euroa. Kuntamaksuosuus on ennakkolaskutuksen pohja. Lopullinen maksuosuus määräytyy palvelujen käytön ja kuntien rahoitusvastuulla olevien kuntayhtymän kokonaiskulujen perusteella. Kuntamaksuosuuden toteutuminen edellyttää kuntayhtymän talousarvion toteutumista ja ettei ennakoimattomia kulueriä synny.

Työvaliokunnan yksimielinen kanta kokouksessa 18.12.2020 oli, että vuoden 2022 alusta ei siirrytä peruspalvelujen osalta ennalta hyväksytyyn hinnastoon, vaan voimassa pidetään nykyiset jäsenkuntalaskutuksen muodostumisen perusteet peruspalvelujen osalta. Näin ollen vuonna 2022 yhteisesti sopien poiketaan perussopimuksen asiaa koskevasta määräyksestä. Kuntayhtymän hallitus on 7.12.2020 esittänyt, että perussopimukseen tehdään edellä mainittu muutos.

Kuntayhtymä ja kunta käyvät tarvittaessa palvelusopimuksen tarkistusneuvottelun kuntayhtymän vuoden 2022 talousarvioesityksen valmistuttua. Mikäli vuoden 2022 aikana maksuosuuden ennustetaan ylittyvän, järjestetään perussopimuksen 24 §:n 9 momentin mukainen neuvottelu.

11 Raportointi ja muutokset palvelusopimukseen

Palvelusopimuksen toteutumista seurataan kuntayhtymän kuukausi- ja osavuosikatsauksissa. Palvelusopimukseen voidaan tehdä muutoksia sopimuskauden aikana toiminnan ja talouden merkittävien poikkeamien perusteella.

Toiminnan ja talouden toteumaa arvioidaan seuraavan vuoden palvelusopimuksen laadinnan yhteydessä.

12 Päiväys ja allekirjoitukset

x.x.2021

Pekka Timonen
Kaupunginjohtaja
Lahden kaupunki

Marina Erhola
toimitusjohtaja
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Liite 1